

การประเมินโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม”
โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว
EVALUATION OF "MEDITATION, WISDOM, MORAL
DEVELOPMENT" PROJECT, AT BAN NONG BUA KHAO SCHOOL

—◆◆◆—
¹วิไลวรรณ รุ่งเรืองสมบัติ

¹Wilaiwan Rung-Ruengsombat

โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว
Ban Nong Bua Khao School

wilairung@gmail.com

Received November 16, 2022; Revised November 20, 2022; Accepted December 28, 2022

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม” โรงเรียนบ้านหนองบัว โดยใช้แบบจำลองชิปปี้ ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืนและด้านการถ่ายโยงความรู้ โดยการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รองผู้อำนวยการ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว เครื่องมือ ได้แก่ 1) แบบประเมินผลโครงการ 2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครอง และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมิน พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: ประเมินโครงการ; การพัฒนาคุณธรรม; แบบจำลองชิปปี้

¹ ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3

Abstract

The objective is to evaluate the "Meditation, Wisdom, Moral Development" project at Ban Nong Bua School using CIPPIEST Model, including context, input, process, productivity, impact, and effectiveness. By asking for the opinions of informants, including the deputy director, teacher, and basic education committee. Students and parents of students at Ban Nong Bua Khao School Tools include 1) project evaluation, 2) parental satisfaction assessment and 3) student satisfaction questionnaire. Descriptive statistics are used to describe data, including averages and standard deviations. Evaluation results It was found that the quality was at the highest level in all aspects.

Keywords: project evaluate; moral development; CIPPIEST Model

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดแทรกไว้ในทุกงาน โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันพัฒนานักเรียน และนโยบายด้านการศึกษารัฐบาลได้กล่าวถึง หลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเพื่อให้คนไทยทั้งปวง ได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาคนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ (2550 :213) ที่กล่าวว่า สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ แหล่งความรู้มีมากมาย มหาศาลเกินกว่าที่จะเรียนรู้ได้หมด ซึ่งมนุษย์มีลักษณะพิเศษ คือ ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ตลอดเวลา

การเรียนรู้และสังคมความรู้ทำการพัฒนาวิชาการต่างๆ ให้ก้าวหน้าและที่สำคัญคือ วิชาการที่เป็นความรู้เหล่านั้นมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยทำให้เกิดมีชีวิตที่มีความสะดวกสบายและแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยการใช้ความรู้และเก็บสังคมความรู้ รู้จักคิด รู้จักเหตุผล และทำให้การใช้ปัญญาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน การจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องเกื้อกูลต่อชีวิตและสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมของแต่ละชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองและชุมชนในด้านต่างๆ มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและเกิดความรักความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ

ของการจัดการศึกษา ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่ายได้พยายามหาวิธีในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้มุ่งหวังให้การศึกษาพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข ตามมาตราที่ 6 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน มีความก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่สามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในสภาวะโลกที่มีการเปลี่ยนด้านต่างๆ อย่างรวดเร็วตลอดเวลาและเป็นโลกแห่งการเรียนรู้ไม่มีวันสิ้นสุด การศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาคนให้เข้มแข็งทางปัญญา มีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตและสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนั้นจึงเกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้นเพื่อปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้มีความคุณภาพพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นการศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (กรมวิชาการ, 2545 : ก) สถานศึกษาจึงต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ใกล้เคียงกับสภาพจริงในวิถีชีวิตของผู้เรียนในชุมชนและสังคมมุ่งสร้างบรรยากาศที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต โดยใช้หลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และสื่อที่หลากหลายในลักษณะองค์รวมที่เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียน คำนึงถึงการใช้สมองทุกส่วน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรมและลงมือปฏิบัติจริง

โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลบ่อรัง อำเภอนิคมบ่งบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 มีการจัดหลักในการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคม อารมณ์และสติปัญญา ให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการช่วงวัย โดยมีมุ่งจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานโดยชุมชนมีส่วนร่วม ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสด้านการศึกษาโดยเน้นคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนมีทักษะชีวิต โดยจากข้อมูลรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านหนองบัวขาว มีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ปัญหาด้านคุณธรรมของโรงเรียน คือ มีนักเรียนบางส่วนขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง และหน้าที่ต่อส่วนรวม ไม่มีความซื่อสัตย์ และขาดการใช้ชีวิตที่พอเพียง บกพร่องในหน้าที่ของตนเอง ได้แก่ การส่งงานไม่ตรงเวลา ลอกการบ้านเพื่อน ไม่ดูแลทำความสะอาดร่างกายตนเอง ไม่ทำความสะอาดห้องเรียน ไม่คัดแยกขยะ ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เข้าเรียนไม่ตรงเวลา เป็นต้น มีความบกพร่องในหน้าที่ต่อส่วนรวม ได้แก่ หลบหลีกการทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน การทำความสะอาดห้องน้ำ และทำความสะอาดโรงอาหาร ไม่มีจิตอาสา ขาดความซื่อสัตย์ได้แก่ ไม่มีความซื่อตรง ไม่มีความจริงใจต่อผู้อื่น ขาดความพอเพียง ใช้เงินฟุ่มเฟือย ไม่รู้จักออมเงินไว้ใช้เมื่อจำเป็น เปิดน้ำไฟฟ้าและพัดลมทิ้งไว้ไม่ยอมปิด เป็นต้น นอกจากนี้ บริบทที่ตั้งของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งมั่วสุม ได้แก่ แหล่งการพนันบ่อนไก่ โต๊ะสนุกเกอร์ร้านค้าบางแห่งในชุมชนขายเหล้าบุหรีให้กับนักเรียน ซึ่งอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ผู้ปกครองตั้งกลุ่มมั่วสุมดื่มสุราและสูบบุหรี และเล่นการพนัน (โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว, 2563) จากปัญหาข้างต้นทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ควรส่งเสริม

เป็นการสร้างคุณลักษณะที่ดีแก่เยาวชน โรงเรียนมีการประชุมร่วมกันวางแผนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้ทุกฝ่ายงานจัดทำโครงการบูรณาการกิจกรรมด้านคุณธรรมเข้าสู่โครงการต่าง ๆ โรงเรียนจึงได้มีดำริให้จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดีมีการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง จึงได้จัดทำโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม” โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2563 เป็นต้นมา

การดำเนินโครงการมีความจำเป็นต้องได้รับการประเมินโครงการเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนอันเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดในการพัฒนาและดำเนินการจัดกิจกรรมทางการศึกษา จึงกำหนดให้มีการประเมินโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม” โดยการประเมินโครงการในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม” โรงเรียนบ้านหนองบัว ภายใต้กรอบการประเมินเชิงระบบของ CIPPIEST Model

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ รองผู้อำนวยการและครูโรงเรียนบ้านหนองบัวขาว จำนวน 16 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว จำนวน 7 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว จำนวน 77 คน จากการสุ่มแบบกลุ่ม ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว จำนวน 125 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินผลโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม” สำหรับสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว ในด้าน 8 ด้าน คือ 1) การประเมินบริบท 2) ปัจจัยนำเข้า 3) การประเมินกระบวนการ 4) การประเมินผลผลิต 5) การประเมินด้านผลกระทบ 6) การประเมินด้านประสิทธิผล 7) การประเมินด้านความยั่งยืน และ 8) การประเมินด้านการถ่ายทอดความรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม” โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว สรุปผล ดังนี้

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลปลายบาง จังหวัดนนทบุรี มีผลการวิจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่า การดำเนินโครงการมีความพร้อมในด้านบริบทอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.52$) โดยมีความพร้อมในระดับมากที่สุดได้แก่ แนวทางการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของนักเรียน ($\bar{X}=4.80$) แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินบริบทและปัจจัยนำเข้า

กรอบการประเมิน	ระดับคุณภาพ (n=23)		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
การประเมินบริบท	4.52	1.01	มากที่สุด
- แนวทางการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของนักเรียน	4.80	0.52	มากที่สุด
- วัตถุประสงค์ของโครงการครอบคลุมและมุ่งผลนักเรียนเป็นสำคัญ	4.71	0.77	มากที่สุด
- แนวทางการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้จริง	4.48	0.64	มากที่สุด
- วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551	4.41	0.69	มากที่สุด
- วัตถุประสงค์ของโครงการมีเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.40	0.98	มากที่สุด
การประเมินปัจจัยนำเข้า	4.38	0.41	มากที่สุด
- ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง มีความพร้อมในการดำเนินงานร่วมกันและมีความเข้าใจในเป้าหมายของการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน	4.49	1.27	มากที่สุด
- โรงเรียนมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ รู้และเข้าใจสภาพปัญหา	4.43	1.01	มากที่สุด
- โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินการที่เพียงพอ	4.37	0.32	มากที่สุด
- โรงเรียนมีความพร้อมเกี่ยวกับวัสดุ-อุปกรณ์ และสถานที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน	4.32	0.56	มากที่สุด
- โรงเรียนมีการศึกษาสภาพปัญหานักเรียนก่อนดำเนินการ	4.28	0.92	มากที่สุด
- หน่วยงานต้นสังกัดให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินโครงการ	4.27	0.96	มากที่สุด

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า การดำเนินโครงการมีความพร้อมในด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.38$) ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง มีความพร้อมในการดำเนินงานร่วมกันและมีความเข้าใจในเป้าหมายของการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ($\bar{X}=4.49$)

3. ด้านกระบวนการ พบว่า โรงเรียนมีการบริหารงานในการวางแผนและปฏิบัติการของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.47$) โดยผู้บริหารและคณะทำงานสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการได้อย่างดี ($\bar{X}=4.53$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินกระบวนการ

กรอบการประเมิน	ระดับคุณภาพ (n=23)		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
การประเมินกระบวนการ	4.47	1.02	มากที่สุด
- ผู้บริหารและคณะทำงานสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการได้อย่างดี	4.53	0.63	มากที่สุด
- มีการกำกับติดตามการปฏิบัติ และการนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	4.38	0.72	มากที่สุด
- มีการประเมินสภาพปัญหาจากการบริหารงานโครงการอยู่เสมอ	4.29	0.89	มากที่สุด
- มีการกำหนดแผน/โครงการล่วงหน้า และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน	4.28	0.79	มากที่สุด
- มีการมอบหมายหน้าที่และความร่วมมือที่ชัดเจน	4.25	0.82	มากที่สุด
- มีการจัดกิจกรรมตามแผนที่จัดทำขึ้น	4.19	1.62	มาก

4. ด้านผลผลิต พบว่า จากการดำเนินโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม” โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว ทำให้เกิดผลผลิตของโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.49$) ดังตารางที่ 3

กรอบการประเมิน	ระดับคุณภาพ (n=23)		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
การประเมินผลผลิต : เป้าหมายตามแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	4.49	0.92	มากที่สุด
1. ผู้เรียนเป็นคนเก่ง	4.32	0.72	มากที่สุด
1.1 อ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณ	4.34	0.69	มากที่สุด
1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	4.30	0.70	มากที่สุด
2. ผู้เรียนเป็นคนดี	4.26	0.62	มากที่สุด
2.1 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.47	0.88	มากที่สุด
2.2 มีคุณธรรม อัตลักษณ์ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง	4.40	0.82	มากที่สุด
3. ผู้เรียนมีความสุข	4.62	0.81	มากที่สุด
3.1 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี	4.62	0.75	มากที่สุด
3.2 สามารถปฏิบัติสมาธิ 5 นาที	4.61	0.76	มากที่สุด

5. ด้านผลกระทบ พบว่า ภายหลังจากดำเนินโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม” โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.42$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินผลกระทบ

ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อพฤติกรรมนักเรียน	ระดับความพึงพอใจ (n = 125)		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. คุณธรรมข้อที่ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	4.55	1.07	มากที่สุด
1.1 เป็นพลเมืองดีของชาติ	4.77	0.99	มากที่สุด
1.2 อารมณ์ดีซึ่งความเป็นชาติไทย	4.27	2.31	มากที่สุด
1.3 ศรัทธา ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักศาสนา	4.63	1.02	มากที่สุด
1.4 เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	4.54	1.24	มากที่สุด
2. คุณธรรมข้อที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต	4.66	1.42	มากที่สุด
2.1 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ	4.67	1.03	มากที่สุด
2.2 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ	4.65	2.30	มากที่สุด
3. คุณธรรมข้อที่ 3 มีวินัย	4.38	1.43	มากที่สุด
3.1 ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนและสังคม ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น	4.47	2.01	มากที่สุด
3.2 ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและรับผิดชอบในการทำงาน	4.29	2.02	มากที่สุด
4. คุณธรรมข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้	4.54	1.02	มากที่สุด
4.1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ	4.53	1.07	มากที่สุด
4.2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ สรุปลองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.51	1.41	มากที่สุด
4.3 ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน	4.57	0.54	มากที่สุด
5. คุณธรรมข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง	4.56	0.72	มากที่สุด
5.1 ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ และมีคุณธรรม	4.53	0.61	มากที่สุด
5.2 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	4.58	1.05	มากที่สุด
6. คุณธรรมข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน	4.48	1.42	มากที่สุด
6.1 ตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่การงาน เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.55	2.44	มากที่สุด
6.2 ทำงานด้วยความเพียรพยายาม ทุ่่มเท อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	4.41	1.87	มากที่สุด
7. คุณธรรมข้อที่ 7 รักความเป็นไทย	4.40	0.87	มากที่สุด
7.1 ภาคภูมิใจในความเป็นไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ	4.32	0.47	มากที่สุด

วัฒนธรรม มีมารยาทงดงามอย่างไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับความเป็นไทย			
7.2 เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ถูกต้องและเหมาะสม	4.25	0.90	มากที่สุด
7.3 อนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย แนะนำและร่วมกิจกรรมสืบทอดภูมิปัญญาไทย	4.64	1.30	มากที่สุด
8. คุณธรรมข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ	3.88	1.07	มาก
8.1 ช่วยเหลือผู้อื่น พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือครู ทำงานด้วยความเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ โดยไม่หวังผลตอบแทน	3.75	0.93	มาก
8.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจและกระตือรือร้น	4.00	0.74	มาก
ภาพรวม	4.42	0.71	มากที่สุด

6. ด้านประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจที่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$) โดยมีระดับความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ ครูผู้สอนและวิทยากรสามารถถ่ายทอดสาระความรู้ให้เข้าใจได้ง่าย โดยมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$) ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

ความพึงพอใจของนักเรียน	ระดับความพึงพอใจ (n = 77)		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
- ครูผู้สอนและวิทยากรสามารถถ่ายทอดสาระความรู้ให้เข้าใจได้ง่าย	4.71	1.30	มากที่สุด
- กิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมสามารถช่วยให้นักเรียนปรับตัวในการเข้าสังคมเป็นกัลยาณมิตรที่ดีได้ และเห็นแก่ประโยชน์สังคมส่วนรวมได้	4.69	1.06	มากที่สุด
- นักเรียนมีความสุข สบายใจ ในตลอดการร่วมกิจกรรม	4.67	1.02	มากที่สุด
- นักเรียนคิดว่าสามารถนำความรู้จากโครงการไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้	4.64	1.03	มากที่สุด
- นักเรียนชอบ สนุกสนาน เพลิดเพลินในการเรียนรู้ทุกกิจกรรม	4.64	0.99	มากที่สุด
- นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ	4.62	1.05	มากที่สุด
- กิจกรรมช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น	4.60	0.92	มากที่สุด
- นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาความรู้ที่ได้รับจากวิทยากร	4.58	0.98	มากที่สุด
- นักเรียนเต็มใจร่วมกิจกรรมของโรงเรียน	4.53	1.07	มากที่สุด
- นักเรียนชอบกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้ปฏิบัติ	4.52	1.08	มากที่สุด
ภาพรวม	4.65	1.17	มากที่สุด

7. ด้านความยั่งยืน พบว่า ภาพรวมมีความยั่งยืนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.42$) โดยนักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$) ตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินผลการดำเนินงาน

กรอบการประเมิน	ระดับคุณภาพ (n=23)		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
การประเมินด้านความยั่งยืน	4.42	1.29	มากที่สุด
- นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมากยิ่งขึ้น	4.46	0.71	มากที่สุด
- นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันด้วยหลักคุณธรรมได้	4.44	0.79	มากที่สุด
- นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากโครงการไปใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้	4.40	1.05	มากที่สุด
- นักเรียนมีทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมด้วยคุณธรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.35	0.92	มากที่สุด
การประเมินด้านการถ่ายทอดความรู้	4.29	0.69	มากที่สุด
- นักเรียนสามารถนำประสบการณ์จากการเข้าร่วมโครงการไปปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้	4.29	1.02	มาก
- นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้	4.28	0.77	มากที่สุด

ในด้านการถ่ายทอดความรู้ พบว่า ในภาพรวมมีระดับการถ่ายทอดความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) โดยนักเรียนสามารถนำประสบการณ์จากการเข้าร่วมโครงการไปปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$)

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม” โรงเรียนบ้านหนองบัวขามมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการประเมินโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม” โรงเรียนบ้านหนองบัวขาม โดยใช้กรอบการประเมินตามรูปแบบ CIPPIEST Model พบว่า ด้านบริบท มีความสอดคล้องชัดเจนของวัตถุประสงค์ของโครงการกับความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับสภาพปัญหาของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้า มีการจัดสรรทรัพยากรที่เอื้อต่อการดำเนินงานของโครงการในด้านบุคลากร ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียน งบประมาณ วัสดุ-อุปกรณ์ และสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการ มีการแก้ปัญหาจากการบริหารงานโครงการ ตลอดจนการวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนรัดกุม มีระบบการดูแล ติดตาม และการนิเทศการดำเนินงานหรือการบริหารโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านผลผลิต ตาม

เป้าหมายตามแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เกิดผลผลิตของโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยจำแนกรายด้าน ได้แก่ 1) ผู้เรียนเป็นคนเก่ง 2) ผู้เรียนเป็นคนดี และ 3) ผู้เรียนมีความสุข ด้านผลกระทบ ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อพฤติกรรมนักเรียนโดยใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านประสิทธิผล นักเรียนมีความพึงพอใจที่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความยั่งยืน นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากโครงการไปใช้ในการดำเนินชีวิต และการมีทักษะในการแก้ไขปัญหาในชีวิตด้วยวิธีการที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการถ่ายทอดความรู้ นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้อื่นปฏิบัติตามอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินโครงการในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับการวิจัยของสุระจันทิก (2550) ได้ทำการประเมินโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ของวัดนาโพธิ์ ตำบลเขวาสินรินทร์ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ด้านบริบท ผู้ผ่านการอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการด้านสถานที่ ความสะดวกสบาย ส่วนใหญ่ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากค่าเฉลี่ย 3.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.04 2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผู้ผ่านการอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยากร ทั้งในด้านเทคนิคการอบรม การใช้สื่อ ระยะเวลาและงบประมาณ ส่วนใหญ่ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย 3.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 3. ด้านกระบวนการ ผู้ผ่านการอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การดำเนินการอบรม การสร้างบรรยากาศ และความพร้อมในการดำเนินงาน ผู้ผ่านการอบรมส่วนใหญ่อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 และ ด้านผลที่ได้รับผู้ผ่านการอบรมตระหนักและเห็นคุณค่าของความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการ พัฒนาตนเอง และการดำเนินชีวิต ผู้ผ่านการอบรมส่วนใหญ่มีความเห็นความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 สอดคล้องกับการวิจัยของสว่าง ชูช่วย (2551) ได้ทำการประเมินโครงการอบรม คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป โมเดล (CIPP Model) แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลที่ได้รับ ผลการประเมินโครงการทั้ง 4 ด้าน ภาพรวมของความคิดเห็นด้านความเหมาะสมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.29) โดยด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านปัจจัยเบื้องต้น (ค่าเฉลี่ย 4.33) รองลงมาคือด้านกระบวนการ (ค่าเฉลี่ย 4.30) อันดับ 3 ด้านบริบท (ค่าเฉลี่ย 4.29) และสุดท้ายด้านผลที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 4.27) ทั้งนี้ การดำเนินโครงการที่ได้รับการประเมินว่าบรรลุเป้าหมายความสำเร็จอยู่ในระดับมากซึ่งสะท้อนได้จากผลผลิตของโครงการนั้นก็เนื่องมาจากการมีความพร้อมของบริบทและปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินการรวมทั้งมีกระบวนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ในระหว่างโครงการสร้างความสนใจและความพึงพอใจให้แก่ นักเรียน จึงทำให้โครงการที่พัฒนาขึ้นได้รับความร่วมมือจากนักเรียนและส่งผลให้นักเรียนได้รับการขัดเกลาและเกิดการพัฒนาด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยในการบริหารงานและการดำเนินโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม” โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว ในครั้งนี้ โรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดีมีการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง

โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2563 เป็นต้นมา โดยกำหนดแนวทางขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. หนองบัวขาว Model : สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม มีขั้นตอนการดำเนินงาน ด้วยกระบวนการ PDCA มี 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นตอนการวางแผน (P) ร่วมระดมความคิด ประชุมวางแผน กำหนดเป้าหมายคุณธรรมอัตลักษณ์และจัดทำแผนการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม 2) ขั้นตอนการดำเนินงาน (D) ประกาศใช้แนวทางหนองบัวขาว Model : สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรมจัดทำ MOU ข้อตกลงร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเครือข่ายร่วมพัฒนา ดำเนินงานตามแนวทางการขับเคลื่อนด้วยกิจกรรม ประกอบด้วย 2.1) กิจกรรมค่ายยุวชนคนคุณธรรม เน้นการฝึกสมาธิเพื่อสร้างปัญญาด้วยวิถีสมาธิ (สมาธิ 5 นาที ที่มีการให้นักเรียนฝึกนั่งสมาธิ หรือ เดินสมาธิ 5 นาที 3 เวลา คือ หลังกิจกรรมหน้าเสาธง ก่อนเรียนในช่วงโมงแรกของช่วงบ่ายและก่อนเข้าแถวกลับบ้าน) 2.2) กิจกรรมคืนคุณธรรมสู่ห้องเรียน ได้แก่ โครงการคุณธรรม การส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้คุณธรรมเป็นฐาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิต 2.3) กิจกรรมสร้างแกนนำนักเรียนคุณธรรม 2.4) กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการคุณธรรมอัตลักษณ์ 3) ขั้นตอนตรวจสอบ (C) การสะท้อนผลด้วยกระบวนการ PLC และการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล 4) ขั้นตอนตรวจสอบ (A) การเสนอผลงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับห้องเรียน/โรงเรียนและเครือข่าย โดยกำหนดเป้าหมายตามแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตาม หนองบัวขาว Model : สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม ด้วยกระบวนการ PDCA โดยมุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนี้ 1) ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ได้แก่ 1.1) อ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณ และ 1.2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 2) ผู้เรียนเป็นคนดี ได้แก่ 2.1) มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2.2) มีคุณธรรมอัตลักษณ์ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง และ 3) ผู้เรียนมีความสุข ได้แก่ 3.1) มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี และ 3.2) สามารถปฏิบัติสมาธิ 5 นาที ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย และมุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมให้กับผู้เรียน รวมทั้งเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ซึ่ง สมศ. ได้ให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นไปตามนโยบายด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ สพฐ. ได้กำหนดนโยบายไว้ จึงทำให้ผลจากการประเมินโครงการพบความสอดคล้องตั้งแต่ด้านบริบทและปัจจัยนำเข้า ในการประเมินด้านกระบวนการมีกระบวนการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างราบรื่น ทำให้ผลผลิตของโครงการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและนักเรียน เกิดประสิทธิผล ความยั่งยืนและการถ่วงองคค์ความรู้ทำให้เกิดความสำเร็จจากโครงการสามารถดำเนินดำเนินการต่อไปได้ สอดคล้องกับการวิจัยของปรีชา กันธิยะ (2552) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม พบว่า 1) สภาพการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ประกอบด้วย ประชัญคือ คุณธรรมนำความรู้ สร้างทักษะอาชีพ พัฒนาสังคม วิสัยทัศน์คือ เสริมสร้างคุณธรรม ความรู้ พัฒนามาตรฐานอาชีพ อนุรักษ์สืบทอดศาสนาพิธี พัฒนาค้นดีมีคุณธรรม และความสมานฉันท์ให้สังคมเป็นสุขตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านพันธกิจมุ่งที่จะปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม บูรณาการระบบศาสนา

วัฒนธรรม ร่วมกับระบบการศึกษาพัฒนาจิตใจและความสามารถให้เยาวชน ร่วมพัฒนาสังคมและส่วนรวม และเป้าหมายมุ่งที่จะพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ศิลธรรม โดยอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เด็กและเยาวชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนมากเห็นว่า ด้านปัญหาในการบริหารโรงเรียนพระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ ควรบริหารจัดการบุคคลอย่างเหมาะสม ด้านสภาพการจัดหลักสูตรและการสอนศีลธรรม ควรจัดการศึกษาหลักธรรมโดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ด้านสภาพการจัดสื่อการสอน ยังขาดสื่อการสอนและงบประมาณในการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ ด้านสภาพการจัดกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญทางศาสนา ด้านสภาพการบริหารงบประมาณ บริหารงบประมาณโดยเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดงบประมาณให้เพียงพอ ด้านสภาพการประเมินผล ประเมินทั้งการเรียนการสอน หลักสูตร และวิธีการสอน ด้านสภาพการบริหารทั่วไป สภาพอาคารสถานที่ที่มีความพร้อมและเหมาะสม ควรจัดห้องจริยธรรมในโรงเรียน และ 2) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ประกอบด้วย รูปแบบหลักของการบริหารและรูปแบบย่อยอีก 12 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบหลักการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการหลักสูตรของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม รูปแบบการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม รูปแบบการบริหารงานการเงินของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม รูปแบบการบริหารงานทั่วไปด้านงานความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม รูปแบบการบริหารงานทั่วไปด้านกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม รูปแบบการบริหารงานทั่วไปด้านงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม สอดคล้องกับการวิจัยของบวรลักษณ์ ไชยงค์ (2561) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการสถานศึกษาตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธสู่มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นของโรงเรียนปากช่องพิทยาคม พบว่า 1) กลุ่มผู้ร่วมศึกษาได้รับผิชอบในการกำกับติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่ผู้เรียนของครูในแต่ละระดับชั้น และกิจกรรมที่ผู้ร่วมศึกษาได้ปฏิบัติ คือ การตรวจแผนปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่ผู้เรียน และการให้คำปรึกษาโดยรวมถึงการประชุมปรึกษาหารือ การสนทนาทางวิชาการ การสาธิตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างผู้ร่วมศึกษา กับ ครู 2) ผลจากการดำเนินงาน ทำให้ผู้ร่วมศึกษาปฏิบัติงานในรูปแบบการจัดการสถานศึกษาตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธสู่มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นของโรงเรียนปากช่องพิทยาคมด้วยความเอาใจใส่รับผิดชอบต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ครูตามระดับชั้นเรียนมีความกระตือรือร้น รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีและทำให้นักเรียนนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น 3) การ

พัฒนารูปแบบการจัดการสถานศึกษาตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธสู่มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นของโรงเรียนปากช่องพิทยาคมด้านการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียนปากช่องพิทยาคม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ครูผู้ร่วมศึกษา ครู ได้รับการพัฒนาจนสามารถพัฒนานักเรียนในด้านการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่พบว่า โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว มีผลการพัฒนาผ่านเกณฑ์ทั้ง 4 มาตรฐาน ได้แก่ ด้านที่ 1 โรงเรียน 1) การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมของโรงเรียน 2) มีแผนพัฒนาคุณธรรม 3) คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนหรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ 4) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง 5) สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม 6) การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของโรงเรียน 7) ได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานภายในหรือภายนอก ด้านที่ 2 ผู้บริหาร 1) มีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม 2) มีกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบ 3) บริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ 4) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและได้รับการยอมรับหรือ ยกย่อง เชิดชูเกียรติ ด้านที่ 3 ครู 1) ความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม 2) การจัดการเรียนรู้ปลูกฝังและประเมินคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน 3) ความสามารถในการเป็นวิทยากรคุณธรรม 4) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) ความประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม 7) การยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรภายใน หรือภายนอก ด้านที่ 4 นักเรียน 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม 2) โครงการคุณธรรม 3) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 4) เป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม 5) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม และ 6) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งจากผลการดำเนินงานดังกล่าวทำให้โรงเรียนบ้านหนองบัวขาวได้รับการประเมินยกระดับคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในระดับ 4 ดาว ในปีการศึกษา 2564 ผลสำเร็จดังกล่าวจึงสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการ “สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม” โรงเรียนบ้านหนองบัว ซึ่งเป็นกรอบการประเมินเชิงระบบของ CIPPIEST Model ในการประเมินครั้งนี้

2. ภายหลังการจัดกิจกรรมตาม โครงการ“สมาธิสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม”โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว ในครั้งนี้ ส่งผลให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในพฤติกรรมของบุตรหลาน โดยจากการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อพฤติกรรมนักเรียนโดยใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งประกอบด้วยคุณธรรมข้อที่ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 1) เป็นพลเมืองดีของชาติ 2) อารมณ์ดีซึ่งความเป็นชาติไทย 3) ศรัทธา ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักศาสนา 4) เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ คุณธรรมข้อที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต ประกอบด้วยตัวชี้วัด 1) ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ 2) ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ คุณธรรมข้อที่ 3 มีวินัย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 1) ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนและสังคม ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น 2) ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันและรับผิดชอบในการทำงาน คุณธรรมข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 1) ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วม

กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ 2) แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ สรุปลองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 3) ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน คุณธรรมข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 1) ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ และมีคุณธรรม 2) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คุณธรรมข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด 1) ตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่การงาน เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 2) ทำงานด้วยความเพียรพยายาม ท้มเท อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย คุณธรรมข้อที่ 7 รักความเป็นไทย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 1) ภาคภูมิใจในความเป็นไทยขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม มีมารยาทงดงามอย่างไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ และร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย 2) เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ถูกต้องและเหมาะสม 3) อนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย แนะนำและร่วมกิจกรรมสืบทอดภูมิปัญญาไทย และคุณธรรมข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ช่วยเหลือผู้อื่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครู ทำงานด้วยความเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถโดยไม่หวังผลตอบแทน 2) เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติและสิ่งแวดลอมด้วยความเต็มใจ และกระตือรือร้น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสู่ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลและการกระตุ้นความคิดผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและน่าสนใจทำให้ผู้เรียนได้ซึบซับแนวคิดและเกิดกระบวนการคิดและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Biskin and Hoskisson (1977) ได้ทดลองสอนจริยธรรมโดยใช้วิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ต้องตัดสินใจยาก จากวรรณคดีและการอ่านเรื่องราว โดยใช้นักเรียนในระดับ 4-5 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แล้ววัดจริยธรรมตามแบบวิธีของโคลเบอร์ก จากนั้นก็ทดลองโดยกลุ่มทดลอง มีการจัดโครงสร้างการประเมินเพื่อยั่วให้ผู้เรียนสมมติบทบาทของตนเองไป ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้มีการอภิปรายไปตามธรรมชาติ จากนั้นทดสอบระดับจริยธรรมในตอนหลัง ผลการวิจัยพบว่า การอภิปรายอย่างเป็นระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนให้อยู่ในบทบาทในท้องเรื่อง สามารถเปลี่ยนการตัดสินใจจริยธรรมในระดับสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หมายความว่า ผู้สอนสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้โดยให้เขาได้มีโอกาสอภิปรายขณะที่อยู่ในสถานการณ์ทางสังคมที่ทำให้เขาต้องกระทำบทบาทต่างๆ กันมาก

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการประเมินโครงการในครั้งนี้ พบปัจจัยความสำเร็จจากการดำเนินงานซึ่งโครงการยังได้ยึดแนวทางขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ร่วมกับการพัฒนาหนองบัวขาว Model : สมาชิกสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรม มีขั้นตอนการดำเนินงาน ด้วยกระบวนการ PDCA มี 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นตอนการวางแผน (P) ร่วมระดมความคิด ประชุมวางแผน กำหนดเป้าหมายคุณธรรมอัตลักษณ์และจัดทำแผนการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม 2) ขั้นตอนการดำเนินงาน (D) ประกาศใช้แนวทางหนองบัวขาว Model : สมาชิกสร้างปัญญา พัฒนาคุณธรรมจัดทำ MOU ข้อตกลงร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเครือข่ายร่วมพัฒนา พบว่า การดำเนินโครงการที่ได้รับ

การวางแผนและมีการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานทุกขั้นตอนรวมทั้งการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจะมีส่วนทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับหลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำองค์กรในการเปลี่ยนแปลงและนำพาบุคลากรในการขับเคลื่อนรวมทั้งเป็นผู้ประสานที่ดีในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้บรรลุเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์. (2543). *สถิติพื้นฐาน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา*. ยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- บวรลักษณ์ ไญยงค์. (2561). *รูปแบบการจัดการสถานศึกษาตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธสู่มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นของโรงเรียนปากช่องพิทยาคม*. นครราชสีมา: โรงเรียนปากช่องพิทยาคม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรีชา กันธิยะ. (2552). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- มาเรียม นิลพันธ์. (2553). “การประเมินหลักสูตรที่เน้นการตัดสินใจโดยใช้วิธีเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CIPP MODEL” *คู่มือการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว. (2563). *รายงานการประเมินตนเองประจำปี 2563*. เพชรบูรณ์ : โรงเรียนบ้านหนองบัวขาว.
- ลำกิ่ง ภูมรา. (2560). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมความรู้คู่คุณธรรมของโรงเรียนช่องแมววิทยาคม*. นครราชสีมา: โรงเรียนช่องแมววิทยาคม.
- สว่าง ชูช่วย. (2551). *การประเมินโครงการอบรม คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การค้ำของคุรุสภา.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546) *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : สามลดา.

สุระ จันทิก. (2550). *การประเมินโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ของวัดนาโพธิ์ ตำบลเขวาสินรินทร์ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Biskin Donald S. and Kenneth Hoskission. (1977). “An Experimental Test of the Effect Of Structured Discussions of Moral Dilemmas Found in Children’s Literature on Moral Reasoning” *The Elementary School Journal*. 77(5) : 407-415 May.

Kohlberg Lawrence. (1976). *Moral Development and Behavior*. New York : Holt Rinehart and Winton Inc.

Stufflebeam D.L. et al. (1983). *Educational Evaluation and Decision – Making Illinois* : Peacock Publishers. Inc.

Yamane, T. 1973. *Elementary Sampling Theory*. New Jersey: Prentice Hall.

